

Al reizende leert men

Door **Jolanda Berends**

Door op bezoek te gaan bij andere organisaties, leer je van elkaar. Dat kan ook over de grens, op studiereis. Tijdens een studiereis maak je kennis met lokale collega's en hun cultuur en doe je ervaring op in het lokale werkveld. Deze kennis en ervaring geeft inspiratie voor werk of studie *at home*.

E

en studiereis is een internationale ervaring in een relatief korte periode met een vooraf vastgesteld programma ten behoeve van de persoonlijke en professionele ontwikkeling. Het land dat je bezoekt, ligt vaak voor de hand.

Deelnemers maken bijvoorbeeld kennis met het land waar hun cliënten of hun familie oorspronkelijk vandaan komen of ze bezoeken een stad die thematisch aansluit bij wat ze willen leren. Het programma is een variatie van werkveldbezoeken, kennismaking met de lokale bevolking en met de cultuur. Ook is er tijd voor een vrije invulling met ruimte voor ontspanning.

Dit artikel gaat over de waarde van studiereizen aan de hand van de drie kwalificaties van een sociaal werker: handelingsbekwaamheid, organisatievermogen en ontwikkelingspotentie.

Handelingsbekwaamheid

Sociaal werkers handelen op methodische wijze en bevorderen het sociaal functioneren van mensen in hun sociale context. Ze maken hierbij contact met mensen. De kracht zit in het naar elkaar luisteren en de tijd nemen voor persoonlijke ontmoetingen. Soms maak je contact zonder elkaars taal te kennen. Het is een kunst om, zonder het gebruik van woorden, de boodschap over te dragen en de ander te begrijpen. En dit is mogelijk, want een groot deel (zo'n 85 procent) van onze communicatie is non-verbaal. Deelnemers aan een studiereis moeten hierop wel worden voorbereid. Daar zijn een aantal trainingen voor ontwikkeld, zoals *barnga* en *jabbertalk*.

MAROKKOREIS

Achttien sociaal werkstudenten van Hogeschool Utrecht maakten een studiereis door het noorden van Marokko. De studenten bezochten sociale instellingen, waaronder een vrouwenopvang en een dagbesteding voor verstandelijk beperkten. Bij ieder bezoek verzorgde een groep studenten een activiteit voor de lokale professionals en cliënten, gebaseerd op een in Nederland effectieve methodiek. Ook verbleven de studenten voor een paar dagen in kleine groepen bij een gastgezin. Hier maakten ze kennis met de lokale cultuur en tradities. Naast het programma hadden de studenten tijd voor zichzelf om onder andere de omgeving te verkennen.

'Ik vond het erg leerzaam om over sociaal werk in het buitenland te leren. Natuurlijk kun je dit doen door een boek te lezen, maar wanneer je dit zelf waarneemt maakt het veel meer indruk. De ervaringen die ik tijdens de Marokkoreis heb opgedaan neem ik mee voor de rest van mijn leven. En dat in een week tijd. Toen ik hoorde van de Marokkoreis werd ik enthousiast, op deze manier kon ik leren over sociaal werk in het buitenland en was ik niet zo lang van huis.'

Laurie Willems, student sociaal werk, Hogeschool Utrecht

Organisatievermogen

Sociaal werkers werken in diverse organisatorische verbanden. Ze zijn ondernemend, nemen initiatief en dragen bij aan opdrachtverving. Het lijkt misschien logisch om een reis door een kleine groep,

● Complimentenspel, een activiteit voor de cliënten van een sociale instelling in Marokko, ontwikkeld en uitgevoerd door studenten sociaal werk

de reisbegeleiding, te laten organiseren. Het risico is echter dat de deelnemers de studiereis dan meer 'consumeren'. Ze hebben dan vaak achteraf kritiek op de organisatie of de inhoud van de reis. Een andere manier is dus om deelnemers medeverantwoordelijk te maken voor de samenstelling van het programma. Dan kan tijdens de reis ook gemakkelijker ingespeeld worden op situaties die anders lopen dan gepland. Deelnemers spreken elkaar dan makkelijker aan, waardoor het een reis van en voor de groep wordt. Zo wordt de begeleiding ook ontlast van taken, waardoor zij meer gezien worden als medereizigers.

De reisbegeleiders onderhouden wel de contacten met het werkveld in het beoogde land. Het werkt vaak goed als er regelmatig (bijvoorbeeld jaarlijks) een nieuwe groep van dezelfde opleiding of instelling op bezoek komt. Zo bouw je een samenwerkingsrelatie op en kun je heldere afspraken maken over het bezoek. Wat kunnen beide partijen uit het bezoek halen en wat hebben zij elkaar te bieden? Mooie ontmoetingen ontstaan onder andere door meer inzicht in het lokale werkveld, door de uitwisseling van ervaringen en de dialoog over actualiteiten. Ooit over nagedacht om de deelnemers van de reis een activiteit met lokale cliënten uit te laten voeren? Zo belast je de organisatie niet met je komst, ze kijken juist uit naar een volgend bezoek!

Ontwikkelingspotentie

Sociaal werkers besteden tijd aan de eigen professionalisering en aan de professionalisering van het beroep. Samenwerken in een groep, feedback geven en ontvangen zijn daarbij van belang. Groepsdynamica is om deze reden een belangrijk onderdeel

van de studiereis. Voor de start van de reis worden groepsafspraken gemaakt. Iedereen houdt zich daaraan. De groep is dan ook verantwoordelijk om deze afspraken te bewaken en elkaar hierop aan te spreken. Een regelmatige reflectie op het functioneren van de groep als geheel is belangrijk. Zo creëer je transparantie en openheid. Een dagsluiting is een goede manier om dagelijks terug te kijken. Wat hebben de deelnemers die dag gezien, geleerd en gedaan? Wat kunnen we een volgende keer anders doen? Vervolgens kun je het programma voor de volgende dag doornemen, taken verdelen en groepsafspraken bijstellen.

Diversiteit aan situaties

Een studiereis is een internationale ervaring in een compacte vorm. Voortdurend kom je terecht in een diversiteit aan situaties, in een andere culturele context. Je bent als deelnemer medeverantwoordelijk voor het slagen van de reis. Je leert op een andere wijze contact maken met mensen. Je doet inspiratie op over nieuwe invalshoeken voor lokale sociale problemen en je krijgt nieuwe inzichten over grensoverschrijdende sociale situaties. Zo leer je al reizende.

Jolanda Berends is internationaal coördinator voor de Faculteit Maatschappij en Recht aan de Hogeschool Utrecht en is als hogeschooldocent Social Work nauw betrokken bij de internationalisering van Instituut voor Social Work.